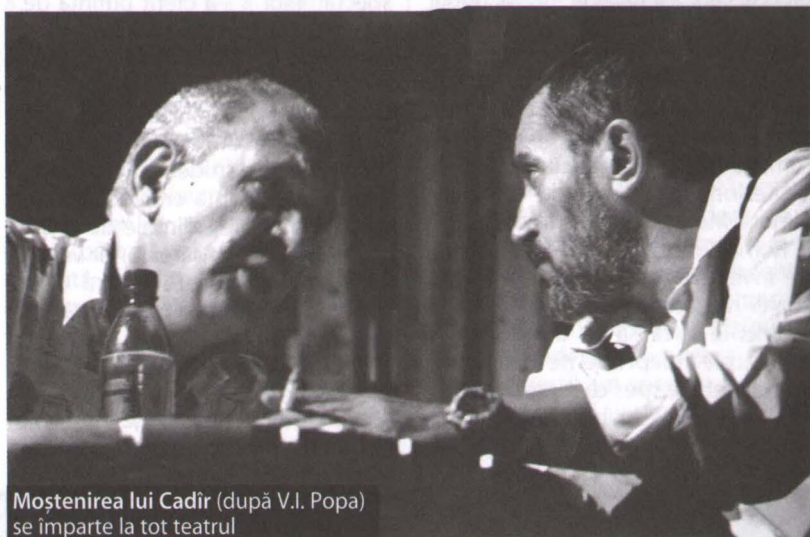

Scor la pauză sau Soțul păcălit de la Teatrul „Nottara“

Criza sau scandalul de la „Nottara“ nu s-a încheiat: prin numirea unei conduceri interimare, s-a prelungit, doar, cu forme legale. Nu s-au discutat revendicările, nu s-a aflat dacă trupa s-a despărțit de fosta conducere, acum suspendată, din cauza diferențelor de viziune artistică sau din cauza diferențelor în procedeele de calcul al chiriilor.

foto: „Nottara“

Moștenirea lui Cadir (după V.I. Popa)
se împarte la tot teatrul

S-au aruncat vorbe grele, s-a ajuns la situații fără precedent (suspendarea spectacolelor), s-a constatat că legea nu poate fi de nici un ajutor, iar autoritățile nu au autoritate. E ca și cum am fi într-o pauză de meci; dar nu e exclusă posibilitatea ca, la reluare, arbitrul să fie înlocuit, regulamentul să se modifice și porțile să fie în cu totul altă parte. A fost un imens consum de energie a cărui singură învățătură ar trebui să fie spaima de haosul generat de impulsuri.

Totul a început cu un fapt divers: comerciantul turc, posesor al unui contract de închiriere pentru un spațiu comercial al teatrului, a pus la dispoziția Parchetului, dar și a actorilor, o înregistrare din care reieșea cum cei doi directori (Vlad Rădescu și

Stelian Nistor) au condiționat prelungirea înțelegerii de primirea unei importante sume în dolari. Toate nemulțumirile – și nu erau puține – acumulate în colectiv au răbufnit, iar actorii au cerut demisia conducerii. În caz contrar, nu vor mai juca. Conducerea n-a demisionat, ei n-au mai jucat. A început, în centrul Bucureștiului, un război al comunicatelor, al apelurilor și al conferințelor de presă, al scrisorilor deschise, au intrat în joc emisiunile televizate, au fost audiențe colective la Primărie și marșuri la ambasade. Dovada foloaselor necuvenite nu era decât expresia bănească a unui mod abuziv și arogant de a conduce destinele artistice ale teatrului; au spus artiștii revoltați. Directorii susțineau că preținsa dovadă nu este decât o ma-

nipulare asupra căreia se va rosti Justiția; în spatele ei se află interesele altor deținători de spații comerciale (intâmplător, artiști), dar și solidaritatea mediocrităților față de condițiile de concurență create de o conducere novatoare. Era evident că directorilor nici prin cap nu le dădea să demisioneze și colectivul nu s-ar fi mulțumit cu mai puțin.

Primăria a lăsat ca acest conflict să evolueze dincolo de orice limite rezonabile și așa-zisa ei neutralitate a favorizat și abuzurile, și ilegalitățile comise de ambele părți. Situația nu influența integrarea europeană a României și nici nu putea amâna admiterea în NATO, dar a fost un simptom semnificativ pentru boala indusă de pălăvrăgeala despre reformă, în absența oricărui efort de schimbare.

După aproape două luni de răzmeriță, cei doi directori contestați au fost suspendați și a fost numită o echipă interimară, alcătuită din regizorul Nicolae Scarlat (director la ARCUB) și Tania Filip, actriță la Teatrul „Nottara“, debutantă în regie, activă în formularea revendicărilor colective. De fapt, s-a pus un paravan care a mascat conflictul, fără a-l rezolva.

E 15 iunie, temperatura la ora amiezii e de 37 de grade Celsius. La Teatrul „Nottara“, în cabinetul directorului, funcționează instalația de aer condiționat și se poate respira. Pe sub ferestre trec coloanele unei mari manifestări sindicale. Vară românească. După aproape două luni de conflict deschis, timp în care nu s-a jucat, în cele două săli ale teatrului pot fi văzute spectacole.

Despărțirea de trecut

Am vrut să aflu cum se concretizează interimatul Nicoale Scarlat. „Starea

prelungită de criză a instituției m-a pus în fața unor probleme neobișnuite; unele, neplăcute. În cei 40 de ani de când exist în teatru, nu-mi amintesc de o criză de asemenea proporții. La Craiova, unde mi-am început meseria, un actor mi-a explicat că în teatru nu se fac revoluții: spiritele se aprind, se încing, dar în fața ușii directorului ajunge un singur om. Revoluția noastră din '89 – cu sau fără ghilimele – a schimbat situația: în teatru s-a produs o revoluție, a ajuns toată lumea la ușa directorului, dar nu se poate vorbi de reușită. E o victorie à la Pyrrhus. Conflicte nu sunt numai la «Nottara», ele au fost și în alte părți și necnes și în alte teatre, fie că sunt Naționale, fie că sunt în subordonare locală. Și probabil că vor mai fi, câtă vreme nu se pune de acord legislația cu viața. În condițiile de sărăcie ale bugetelor de austeritate, structura socialistă, comunistă, moștenită a teatrelor de repertoriu nu mai este adecvată. Evident, mi-a fost imposibil să rezolv din prima zi, așa cum au sperat angajații teatrului, miile de probleme urgente care au precedat criza și au însoțit-o. Prima decizie a fost înfirmarea deciziilor anterioare de desfacere a contractelor de muncă, de penalizare, de desfacere a contractelor de muncă ale angajaților prin cumul – actori importanți. Era condiția necesară pentru dezamorsarea situației. Am anulat deciziile abuzive, expresie a subiectivității și a neputinței de a gestiona criza. De ambele părți, veninul se afla la cote neobișnuit de mari, chiar și pentru un teatru. E numai un simptom generat de absența reformei; ea trebuie gândită, anunțată, fiecare trebuie să fie conștient și să-și aprecieze șansele. În spatele acestui conflict se profilau două mari pericole. Primul era cel de a crea precedentul unei instituții publice – oricare ar fi ea – forțată la un moment dat să-și schimbe conducerea pentru că așa vor salariații. Un vis frumos de pe vremea ședințelor sindicale și de partid. Al doilea mare pericol era cel al creării unui alt tip de precedent: desființarea, pur și simplu, a unui teatru de repertoriu. La ora actuală, acest precedent ar fi putut să convină multor conducători de instituții, poate și autorităților. Ambele precedente erau periculoase și trebuia găsită o soluție de compromis. Sunt aici ca expresie a acestui compromis, delegat pentru 60 de zile să conduc și Teatrul «Nottara», fără un ban în plus, continuând să conduc altă instituție a primăriei, ARCUB. Nu pot concretiza toate speranțele, eu nu sunt partidul și guvernul numit pentru «normalizare».

Viitorul confuz

La observația mea că artiștii l-au vrut, Nicolae Scarlat analizează lucid: "N-am fost contestat din prima clipă. Nu știu dacă m-au vrut, probabil m-au acceptat, datorită reputației mele de persoană civilizată și pentru că în spatele meu există un număr de spectacole, niște ani de directorat la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț". Intervine Tania Filip, care până acum a tăcut: "A fost și o bună colaborare cu Teatrul «Nottara»". O întreb dacă este suficient pentru crearea unui climat echilibrat, pentru sincere relații de bună ziua, adică să spui "bună ziua" chiar dorind acest lucru. "Sperăm, și faptul că există această speranță este unul dintre puținele lucruri pozitive. Sunt convinsă că ne vom putea reface. Revenirea e foarte dificilă. Ca și în societate, în teatru s-au alterat cumplit relațiile dintre oameni, încrederea, respectul, scara de valori. Conștiința acestui handicap m-a făcut să accept să fiu alături de domnul Scarlat pentru 60 de zile, crezând că, fiind din interior, voi putea să aduc un spor de înțelegere. Probabil că timpul va închide rănile. În orice caz, există, fără îndoială, apetitul de a repeta, de a face spectacole, de a fi din nou actori și nu protestatari".

Nu este suficient să vrei să mănânci ca să ai de mâncare. Perspectivele stagiunii viitoare sunt confuze: "Aș putea să spun că, în condițiile unui mandat de 60 de zile, nu mă privește ce se întâmplă după acest termen, dar, fiind om de teatru, nu pot da acest răspuns. Mi-e greu să prevăd viitorul, nu posed toate datele problemei; am avut griji administrative. A trebuit să rezolv contestațiile, să mă ocup de problemele curente. Nu s-a făcut evaluarea profesională anuală, de care depinde aplicarea coeficientului de mărire a salariului. Urmează să ne gândim. În zece zile, trebuie să luăm deciziile ca să putem merge mai departe. Dar cel mai important lucru este instaurarea unei atmosfere normale. Securitatea locului de muncă îi frământă în cea mai mare măsură pe angajați. Dacă nu năvălea acest început de vară caniculară, poate că aș fi putut să-mi realizez ideea: să aduc un regizor foarte bun, cu imaginație, care, alături de un dramaturg, să monteze spectacolul întâmplărilor de aici. Un asemenea demers ar contribui, poate, la clarificarea intențiilor și angajamentelor care au alimentat conflictul" (Nicolae Scarlat). Tania Filip nu e surprinsă: "Gândul ăsta există și printre actori". Salvarea prin artă ar fi, poate, exorcismul necesar însănătoșirii. Dar pentru a te supune unui

asemenea ritual trebuie să crezi în existența diavolului din tine, nu doar în influența lui malefică venită din exterior.

Pierderi colaterale

Unul dintre reproșurile cele mai consistente adresate direcției suspendate a fost angajarea unor spectacole unde contribuția colaboratorilor era decisivă, în dauna actorilor angajați. Nicolae Scarlat nu crede că a fost o politică greșită; de altfel, spectacolul *Costumele!...* (care ar intra în umbra acestui reproș) pleacă, sub firma teatrului, la Zagreb și la Hanovra. Tania Filip nuanțează: "Nimeni nu poate să fie împotriva colaboratorilor, fie ei personalități, fie ei debutanți. Orice spirit novator, actor sau regizor, e binevenit într-o echipă teatrală. Numai că devenise un obicei să fie preferați actorii din afară, ei alcătuiind baza spectacolului. În teatru există mulți actori tineri talentați și ar trebui făcut un program pentru actorii tineri pe care lumea nu-i știe. Merită să fie puși la încercare de-adevăratelea". Reproșul

Un spectacol de import, bun pentru export:
Costumele!... lui Dan Puric

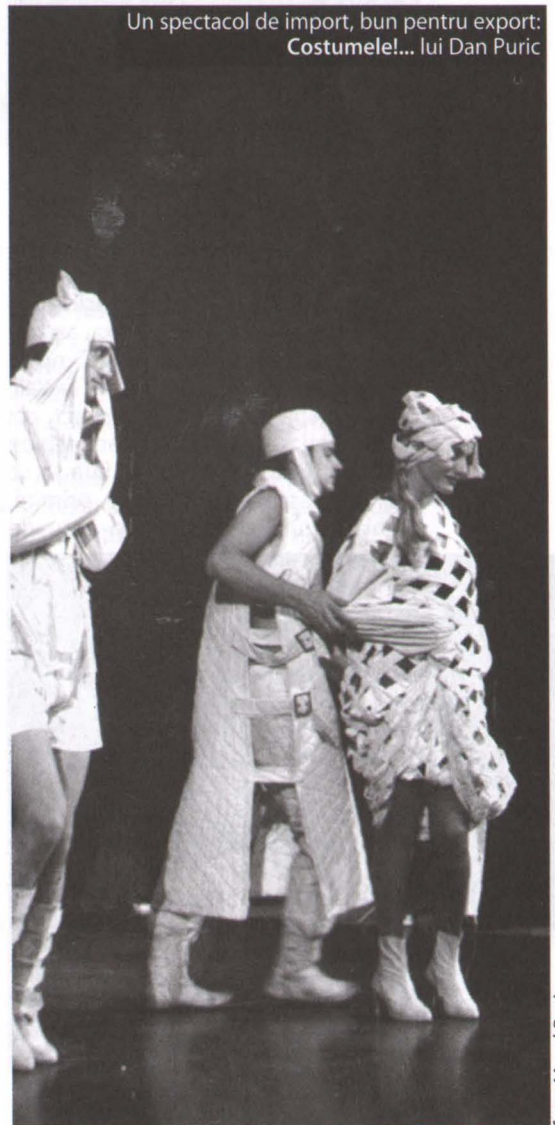

foto: Macel Baciu

implicit este la adresa spectacolului **Trilogia belgrădeană**, lucrat de Theodor-Cristian Popescu cu mulți actori tineri veniți din afara teatrului și angajați, în urma unor audii, doar pentru acest spectacol. Într-o scrisoare deschisă, regizorul a anunțat: "Am decis să nu mai reiau spectacolele pe care le-am regizat la Teatrul «Nottara», căci pentru mine teatrul nu se face nici împotriva altora, nici împotriva a ceea ce simt și cred". O explicație din interiorul întâmplărilor, dată de Nicolae Scarlat: "A fost, poate, o inspirație greșită, eu l-am convocat pe Cristi Popescu, să discutăm, exact după ședința de instalare, când am luat primul contact cu Teatrul «Nottara», într-un moment când spiritele erau încă înfierbântate. Au avut loc fel de fel de schimburi de

replici pe culoare, după care Cristi a spus că-și ia spectacolul și se duce în altă parte. Și astăzi de dimineață m-a sunat cineva de la «Bulandra», să mă întrebe cum facem. Eu aș ține ca spectacolul să rămână la Teatrul «Nottara». "Unde a și fost realizat, prin implicarea teatrului în toate aspectele, și bănești, și artistice", adaugă Tania Filip.

Deși am promis că nu voi întreba nimic despre trecut, nu mă pot abține și mă adresez Taniei: "Dacă ar fi s-o luați de la început, ați proceda la fel?" "Sigur că nu. Sigur că nu. A fost o lecție lungă, dureroasă, cu multe greșeli, pe care le știm și rămân mai puternice decât lucrurile aparent frumoase. Pentru că au fost și lucruri frumoase: colectivul ăsta este unit cum nu este unit nici un

colectiv din țara asta. Dintr-un anumit punct de vedere, al cauzei pentru care luptam, a fost o perioadă superbă. Dar au fost și multe lucruri urâte, imposibil de șters cu buretele." "Și cu turcul cum rămâne?" – întreb, pentru a afla dacă măcar chibritul de la care a luat foc clădirea a fost stins. "Habar n-am", îmi răspunde Nicolae Scarlat, ocupat cu procesele, anchetele, controalele. Pentru ca să scadă cota de venit ar fi necesară o instalație de aer condiționat foarte puternică. Deocamdată, se repetă pentru toamnă spectacolul **Soțul păcălit**, montat de Mircea Cornișteanu. Premonitoriu sau nu, acesta e titlul cu care va începe, la Teatrul "Nottara", prima stagiune de după criză.

Magdalena Boiangiu

Sp profil

Nea Vali

De la primele roluri, jucate la Piatra Neamț, până la încununarea carierei sale cu rolul Raspliuiev din **Nunta lui Krecinski** la T.N.B., în regia lui Felix Alexa, au trecut mai bine de 30 de ani. Timp în care Valentin Uritescu – sau Nea Vali, cum îi spun, cu marcat respect, cei apropiați – a evoluat constant, dar pe tăcute, fără să facă valuri, fără să se grozăvească cu partiturile primite, chiar atunci când acestea erau de

mai mare întindere, precum acel sergent Șaptefrați din serialul lui Titus Popovici, **Lumini și umbre**, care i-a crescut enorm popularitatea nu prin altceva decât prin felul cum izbutea să-și umanizeze, la fiecare pas, personajul.

Teatrul și filmul românesc nu mai cunoscuseră un asemenea fenomen de la Ștefan Ciubotărașu și e cât se poate de pilduitor faptul că, și atunci când joacă personaje negative, nea Vali nu le năpăstuiește încă o dată, nu le condamnă el însuși, ci caută să le înțeleagă și să le explice în sămburele lor de lumină curată și adevărată, degradată poate nu întotdeauna din vina lor, ci și a celorlalți, a mediului în care le-a fost dat să hălăduiască.

În ciuda unei boli care îl supără de multă vreme, nu l-am văzut niciodată cruțându-se pe scenă. Dimpotrivă, e numai flacăra și joacă fără nici un fel de aproximări, parcă definitiv, pe viață și pe moarte, ca și cum ar juca poate pentru ultima oară și ar trebui să rămână, pentru totdeauna, în acel rol.

Așa ni se înfățișează acum în Raspliuiev, generoasa partitură scrisă de Suhovo-Kobîlin, care s-ar fi pretat la nenumărate cârlige, dar care e adusă în scenă fără nici un artificiu

formal, fără grimase și "cioace", cu o neclintită credință în adevărul uman al personajului, cu o forță vitală nebănuită, trăgându-și seva speranței până și din deznădejde. Nimicnicia lui Raspliuiev, ticăloșia lui, devenită a doua natură și care-l obligă să înșele la tot pasul, așa cum respiră, țin și ele de viață, de condiția umană, care, oricât de degradată, nu încetează să ne reprezinte ca specie. Omului năpăstuit, precum tâmplarul Engstrand din **Strigoii** lui Ibsen, omului ticăloșit până la a fi o cârpă pentru picioarele celorlalți, ca acest Raspliuiev al tuturor timpurilor, omului care în aparență nu mai merită nici o fărâma din respectul nostru marele actor Valentin Uritescu nu încetează să-i aducă un tulburător omagiu, fără nici un fel de ifose ori de rezerve, cu toată puterea credinței sale în dumnezeiasca noastră făptură. Nea Vali știe că nu suntem niciodată chiar atât de vinovați pe cât părem și că păcatul face și el parte din ființa noastră.

Întâlnirea cu un asemenea actor se ține minte o viață și poate să justifice o profesiune pe cale de dispariție. Cea de critic de teatru.

Victor Parhon

